గురుమూర్తి రిటైరయ్యాడు. భర్తతో పాటు తనూ ఇంటిపనిలో రిటైరయి పోయినట్టు అనిపించింది అనసూయమ్మకి. అతను రెస్టుతీసుకుంటుంటే తన నడుం వంగినట్టనిపించింది. అన్నాళ్ళూ అన్నేళ్ళూ సవ్యసాచిలా రెండు చేతులా కుటుంబాన్ని మెలితిప్పిన తను నీరసించి 'ఇక ఈ చాకిరి చెయ్యలేను బాబూ' అనుకుంది. అందుకని పని మనిషిని పెట్టుకోవాలని నిర్ణయించుకొంది. ఆ మాట భర్తతో చెప్పింది. అంగీకారం కోసం కాదు, కేవలం ముక్తాయింపు కోసం. అడ్మినిస్ట్రేషనంతా తనదే. "నీ యిష్టం" అన్నాడు గురుమూర్తి. ఎప్పటిలాగే.

అనసూయమ్మ చాలా నిక్కచ్చి మనిషి. ఆమె గృహనిర్వహణ గూడా పకడ్బందీగా ఉంటుంది. అందుకే కరెక్టు మనిషిని చూసుకోవాలని ప్రయత్నించింది, ఇప్పుడు తప్పని సరైగానీ పని

మనుషుల పొడగిట్టదామెకు. వాళ్ళలో స్వతహాగా దొంగలు కొందరు, పని దొంగలు కొందరు, కలహాలు రేపేవాళ్ళు కొందరు, యజమానులమీద స్వారీచేసే వాళ్ళు కొందరు- రకరకాల చికాకు మనుషు లుంటారని ఆమె అభిప్రాయం. ఆ ఉద్దేశంతోనే ఇన్నాళ్ళూ ఇష్టంలేక ఒంటి చేత్తో ఈడ్చుకొచ్చింది సంసారం.

వాళ్ళలో ఇన్ని అవలక్షణాలు సరి పెట్టుకున్నా దొంగతనం మాత్రం సహించలేదామె. దొంగబుద్ధి లేని పని మనిషిని ఎంచుకోవడం కోసం ఓ పద్ధతి పాటించింది అనసూయమ్మ.

ఆ రోజు కొత్తగా పనిమనిషి చేరింది. నలభై ఏళ్ళుంటాయి. నమ్రతగా కనిపించింది. ఏం చెబితే అది చకచక చేసుకొచ్చింది. అనసూయమ్మకి అన్నివిధాల నచ్చింది. అంతమాత్రాన లొంగిపోకుండా తన ప్లాను ప్రకారం రెండు రూపాయల నోటు మర్చిపోయినట్టు టేబిల్ మీదఉంచి ఆ పనీ ఈ పనీ చూసుకోసాగింది. ఇది గనక మాయమైతే దాని పాడుబుద్ధి బైట పడుతుంది. మర్నాడు గెంటించుకుంటుంది. సాయంత్రం పనిమనిషి వెళ్ళిపోయాక చూసుకుంటే ఎరవేసిన నోటు గల్లంతయింది

"ఛీ ! అనుకున్నంత పనీ అయింది. వీళ్ళ జాతే ఇంత ? కోసినా బుద్ధిరాదు," అనుకుంది భర్తతో ఈ విషయంచెప్పింది.

"పోన్లే రెండు రూపాయలతో పోయింది. ఇంకా నయం ఇంట్లో నగానట్రా వున్నాయి, భద్రమేకదా" అన్నాడు,

"సర్లెండి. అంత తెలివి తక్కువ దాన్ని కాదు. వాటి జాగ్రత్తతో వుండే వట్టి రెండు రూపాయలు వదులుకున్నాను" అంది.

మర్నాడు పనిలోకి రాబోతూంటే దాన్ని నానామాటలు అని వెనక్కి పొమ్మంది. అంతేకాదు. గంట తిరక్కుండా మరో మనిషిని కుదుర్చుకుంది.

పదహారేళ్ళ పడుచుపిల్ల.

చెంగుచెంగు మంటూ దూకి పనులు సాగించింది.

"మొదటి రోజు ఇంతే. మంత్ర జలంలా పనులు చిటికెలో చేస్తారు. తర్వాత...అర్నెల్లకో గది ఊడుస్తారు. ఏడాదికో చెంబు తోముతారు. రోజుల కొద్దీ నాగాలు పెడతారు. వీళ్లైతే మనకి నామాలు పెడ్తారు. అవన్నీ నాకెందుకు. దొంగబుద్ధి తేల్చుకోవద్దూ?" అనుకుంది అనసూయమ్మ.

మళ్ళీ మామూలే.

సాయంత్రానికి, ప్రయోగించిన రెండు రూపాయలనోటు తప్పుకుంది, మళ్ళీ గురుమూర్తికి చెప్పింది.

"పాపం ఛస్తారేంటి, దొంగతనాలు చెయ్యక ! మనం ఇచ్చే పదిరూపాయలు ఏ మూల ? వాళ్ళ కోణంలోంచి ఆలోచించి...ఏ పరిస్థితుల్లో అలా చేశారో కొంచెం ఆలోచించాలి," అన్నాడు.

గయ్యిమంది "నోరు ముయ్యి" అన్నంత మాట వదిలింది. "వాళ్ళకోణంలోంచి ఏం ఆలోచించాలి, సింగినాధం"

అని కసురుకుంది. గురుమూర్తి ముక్కు మీద వేలేసుకున్నాడు

మూడోరోజు.....రెండో పనిమనిషి నిష్క్రమణ, మూడో మనిషి పని ప్రవేశం, రెండ్రూపాయలనోటు అంతర్థానం వరసగా జరిగిపోయాయి. అనసూయమ్మకి పట్టుదల సడలసాగింది. అయినా జంకలేదు ఆమె.

గురుమూర్తి ధైర్యంగా ఓ ప్రశ్న వేశాడు.

"అయితే అనసూయా! ఇలా ఎన్ని రూపాయలు పోగొట్టుకుంటావ్?"

ఆమెకి రోషం వచ్చింది. "నా ఇష్టం, కొన్ని వందలైనా సరే. ఇక్కడ డబ్బు ప్రధానంకాదు. సరైన పనిమనిషి దొరికే వరకూ పట్టువిడవను. ఇవాళపోయింది చాలా తక్కువ కానీ రేపు ఒల్లంతా దోచేసి చక్కాపోతుంది. పాయింటు ఆలోచించరే?" అంది.

"సరే నీ ఇష్టం" అన్నాడు 'సరే నీ ఓపిక' అనే సాహసంలేక.

ఇలా పదిసార్లు ప్రయత్నించేసరికి అనసూయమ్మకి......రెండో ఎక్కం ప్రకారం పోగొట్టుకున్న సొమ్ము ఇరవై రూపాయలని తేలింది. అంటే రెన్నెల్ల పనిమనిషి జీతం, "హమ్మ !" అనుకుంది గుండెమీద చెయ్యేసుకుంటూ ఎందుకో నీరసం ఆవహించింది. 'ప్రపంచమంతా ఇంతేనా, దోపిడీకి? దొంగతనాలకీ నిలయమా. నిజాయితీకి ఇంత కరువొచ్చిందా" అని వాపోయింది. మేరుపర్వతంలాంటి మనిషి మంచు ముక్క అయింది- బాధ వేడికి కరిగి.

కానీ ఎక్కడా మనిషి క్రుంగినట్టు కనబడలేదు...ముఖ్యంగా భర్త దగ్గర. ఇక్కడ ఓడిపోయినా ఫర్వాలేదు, భర్తదగ్గర మాత్రం గెలవాలి. తన గెలుపు తెలియజేసి అతన్ని గేలిచేయాలి. అందుకు...నాలుక నరం సవరించుకుంది.

"ఇప్పుడేం చెబుతారు ?"

"ఏమయింది ?"

"చివరికి సాధించాను."

"ఈ సారి డబ్బు పోలేదా ?"

"చెక్కు చెదరలేదు. పనిమనిషి అంటే అది! చూడండి మెరికలాంటి పిల్లను పట్టాను....గుణానికి గుణం, పనికి పనీ" అంటూ అమాయకంగా గదులూడుస్తున్న పద్దెనిమిదేళ్ళ పిల్లని మెచ్చుకోలుగా చూపించింది. నిజానికి ఈసారీ డబ్బుపోయింది. భర్తముందు తన ఓటమి కప్పిపుచ్చుకునే ప్రయత్నం యిది.

గురుమూర్తి నిట్టూర్చి బయటికి నడిచాడు. అనసూయమ్మ కేవలం భర్త ముందు గొప్ప చాటుకోవాలని దొంగ పిల్లని ఇంట్లో పెట్టుకుని గాలిలో దీపం పెట్టేంత తెలివితక్కువదికాదు.. అంతా యింతేనన్న అభిప్రాయం బలపడింది. కాబట్టి...మనం జాగ్రత్తగా ఉండాలి గాని ప్రతి మనిషిమీద ప్రయోగాలు అనవసరం అనుకుంది. డబ్బా గిబ్బా లాక్

అండ్ కీ లో పెట్టుకుని 'కీ' బొడ్లో దోపుకుని ఎక్కడ పనిపిల్లవుంటే అక్కడ వెంటాడుతూ వెయ్యికళ్ళతో పారా కాయడం మొదలుపెట్టింది. 'కళ్ళలో ఒత్తులు వేసుకుని దానిచుట్టూ తిరగడం కంటే...తనపని తను చేసుకుంటే సుఖంలా వుంది' అని గొణుక్కున్న క్షణాలు లేకపోలేదు.

* * *

రిటైరయినా— ఫిల్టర్ సిగరెట్లు కాల్చే స్తోమత కొందరికి వుంటుంది. బీడీలు మాత్రం కాల్చుకోగలరు కొందరు.

రెండో ఉదాహరణకి చెందినవారు సర్వీసయిపోయి సొంతవూళ్ళో సెటిల్ అయిన బాల్యమిత్రులు గురుమూర్తి సుబ్బరాజు.

గురుమూర్తి లాల్చీ జేబులోంచి మూడు గుర్రాల బ్రాండు విస్కీ కాదు... బీడీకట్టతీసి...పొదిలోంచి బాణాలు లాగినట్టు రెండు తీసి తనొకటి పళ్ళమధ్యన గుచ్చుకొని సుబ్బరాజు కో టిచ్చాడు. అగ్గిపుల్ల గీసి అరచేతులు దాపుంచి బీడీలు వెలిగించాడు.

గురుమూర్తి పీల్చవలసిన దానికంటే ఎక్కువగా-అంటే వేగం అందుకునే రైలింజనులా గుప్పు గుప్పున పొగ వదుల్తుంటే సుబ్బరాజు అడిగాడు-

"అదేవిటోయ్. ఏం ఆలోచిస్తున్నావ్?"

"ఏమీలేదు."

"అబ్బే ఆలోచనకాదు. బాధలా వుందే."

"ఏం బాధలేవయ్యా. రిటైరయినాక బాధగాక ఏముంది. బతుకు కుక్కల పాలయినా బావుణ్ను. పెళ్ళాం పాలయింది."

"అంత దిగులెందుకోయ్."

"సర్వీసులో ఉన్నన్నాళ్లూ వెనకా ముందూ చూడకుండా డబ్బు తీసికెళ్ళి నమ్మకంగా ఆడదాని చేతిలో పోశా. ఇవాళ వెనక్కి తిరిగి చూసుకుంటే ఏముంది, దాని దయాదాక్షిణ్యాలమీద ఆధారపడాల్సిన గత్యంతరం తప్ప".

"నష్టం ఏమిటి? డబ్బు మీ ఆవిడ దగ్గర వుందికదా "

"ఉంటే ఎవడికి దక్కేను. పని మనిషికి నెలకి పదిరూపాయలు ఇవ్వడానికి వెనకాడదు...నా ఖర్చుదగ్గర గొడవ ?"

"ఆవిడ జాగ్రత్తగా వుంటే నువ్వు అపార్థం చేసుకోవడం బావోలేదు. రెండు పూటలా తింటున్నావ్ సుబ్బరంగా కాల్చుకోవటానికి బీడీకట్టలు దండుకుంటున్నావ్. ఇంకేం కావాలి జీవితానికి ?"

"సరి సరి. ఇది ఆఖరి బీడీ కట్ట. ఆ రకం సంపాదనకీ ఆట కట్టయింది. మా ఆవిడకి పనిమనిషి కుదిరిపోయింది."

పని మనిషి కుదరటానికీ, బీడీ డబ్బులకి సంబంధం తెలీక సుబ్బరాజు గురుమూర్తివంక ప్రశ్నార్థకంగా చూశాడు.